

Sektörel Paydaşlar Perspektifinden Alanya'da Medikal Turizm***Medical Tourism in Alanya from the Perspective of Sectoral Stakeholders**Ümit KUZKAYA¹, Fikret IŞIK², Mehmet Enes SÖZEN³

DOI: 10.59445/ijephss.1340238

Atf / Cite: Kuzkaya, Ü., Işık, F., Sözen, M. E. (2023). Sektörel paydaşlar perspektifinden Alanya'da medikal turizm, *International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences*, 6(4), 236-250, <https://doi.org/10.59445/ijephss.1340238>

Araştırma Makalesi / Research Article**Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First):** 09.08.2023**Makale Kabul Tarihi / Accepted:** 12.09.2023

Lisans Bilgisi / License Information: Bu çalışma, Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır. / *This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).*

İntihal Kontrolü / Plagiarism Checks: Bu çalışma, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. / *This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.*

Özet

Bu çalışma; Alanya'nın medikal turizmini sektörel paydaşların bakış açısıyla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemleriyle, olgubilim desenine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmada, katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu; Alanya'da görev yapan 11 yöneticiden oluşmaktadır. Araştırmada birincil veri setini oluşturmak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcıların izniyle gerçekleştirilen mülakatların ses kayıtları alınmıştır. Araştırma kapsamında görüşmelerin ses kayıtları herhangi bir elemeye tabi tutulmadan, ham veri olarak dijital ortama aktarılmıştır. Araştırmada her bir transkript, satır-satır analiz yaklaşımı ile incelenmiş ve görüşme verileri tümevarımsal betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Verilerin analizi sonucu bulgular; Medikal Turizm açısından ülke ortamına ilişkin değerlendirmeler, Turizm Destinasyonuna İlişkin Değerlendirmeler, Medikal Turizm Maliyetlerine İlişkin Değerlendirmeler, Tesis ve Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeler, Medikal Turizm konusunda genel değerlendirmeler olmak üzere beş ana tema etrafında toplanmıştır. Araştırma sonucunda Alanya'nın önemli medikal turizm destinasyonlarından biri olduğu ancak potansiyelinin yeterince değerlendirilemediği tespit edilmiştir. Alanya'nın potansiyelini gerçekleştirebilmesi için medikal turizmin bütüncül bir yaklaşımla uygulanması ve kayıtdışı faaliyetlerin rekabet ortamını bozmasına engel olunması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medikal Turizm Endeksi, Sağlık Turizmi, Alanya.

Abstract

This study aims to evaluate Alanya's medical tourism from the perspective of sectoral stakeholders. The study was conducted in accordance with qualitative research methods and phenomenological design. In the study, the participants were determined by maximum diversity sampling from purposive sampling methods. The study group of the research consists of 11 managers working in Alanya. A semi-structured interview form was used to create the primary data set in the study. Audio recordings of the interviews were taken with the permission of the participants. Within the scope of the research, the audio recordings of the interviews were digitized using MS Word program as raw data without any screening. Each transcript was analyzed with a line-by-line analysis approach and the interview data were interpreted with inductive descriptive analysis method. As a result

* Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Enes Sözen ve Dr. Öğr. Üyesi Fikret Işık danışmanlığında 04/09/2022 tarihinde Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde sunduğumuz "Sağlık Turizmi Paydaşlarının Sağlık Turizmi Potansiyel ve Uygulamalarına Yönelik Tutum, Yaklaşım Ve Önerileri: Alanya Örneği" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. / *This study has been generated from the thesis titled "Sağlık Turizmi Paydaşlarının Sağlık Turizmi Potansiyel ve Uygulamalarına Yönelik Tutum, Yaklaşım Ve Önerileri: Alanya Örneği" authored by Umit Kuzkaya, which was presented on 04/09/2022 at Alanya Alaaddin Keykubat University Institute of Graduate Studies, under the supervising of Mehmet Enes Sözen, PhD and Fikret Işık, PhD.*

¹Graduate Student, Alanya Alaaddin Keykubat University, Institute of Graduate Studies, Department of Health Tourism, umit@alanya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2613-6793.

² **Sorumlu Yazar / Corresponding Author**, Assist. Prof. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat University, Gazipaşa MRB Vocational High School, Department of Hotel, Restaurant and Catering Services, fikret@alanya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5471-5381.

³Asist. Prof. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat University, Faculty of Medicine, Department of Basic Medical Sciences, enes.sozen@alanya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5007-6631.

Ümit Kuzkaya, Fikret Işık, Mehmet Enes Sözen
Sektörel Paydaşlar Perspektifinden Alanya'da Medikal Turizm

Vol: 6 Issue: 4
Autumn 2023

of the analysis of the data, the findings were grouped under five main themes: Evaluations on the country environment in terms of medical tourism, Evaluations on Tourism Destination, Evaluations on Medical Tourism Costs, Evaluations on Facilities and Services, General evaluations on Medical Tourism. As a result of the research, it was determined that Alanya is one of the important medical tourism destinations, but its potential is not sufficiently utilized. In order for Alanya to realize its potential, it is recommended that medical tourism should be implemented with a holistic approach and unregistered activities should be prevented from disrupting the competitive environment.

Keywords: Medical Tourism Index, Health Tourism, Alanya.

1. Giriş

Bir yanda zevk ve eğlence çağrışımları taşıyan turizm ve diğer yanda hastalığa ilişkin çağrışımlarıyla medikal kavramlarından oluşturulan (Whittaker, 2008:272) medikal turizm kavramı çok disiplinli bir kavramdır. Medikal turizm, paydaşlarına sağladığı faydalara karşın tıp ve ticari kâr bağlamında içerdiği riskli alanlarla güncelliğini korumaktadır. İhraç edilen ürün ve hizmetlerin katma değerinin yükseltilmesi ülkelerin ve işletmelerin stratejik amaçları arasında bulunmaktadır (Ağazade, 2020:33; Şeker, 2020). Medikal turizm katma değeri en yüksek ihracat pazarlarından biridir ve turizm gelirlerinin dörtte birinden fazlasına kaynaklık etmektedir (Carrera ve Bridges, 2006:450). Genel olarak Türkiye ve özelde Alanya birim karlılık düzeyi açısından potansiyelinin altında turizm geliri elde eden destinasyonlar arasındadır (Öztürk, 2021:9). Medikal turizm birim ve toplam geliri artırmanın yanında turizm talebini mevsimselliğin olumsuz etkilerinden de korumaktadır (Özkan, 2019:62-63). Yaz sezonunda taşıma kapasitesi aşılrken sonraki aylarda kepenk kapatan ve birim turizm geliri yetersiz olan Alanya çeşitli çözüm yolları arayışındadır. Yayla turizmi, festival turizmi ve spor turizmi gibi alternatif turizm türlerinden sonra medikal turizm de önemli bir alternatif olarak gündemdedir. Turizm türleri içerisinde sağlık turizmi diğer türlere göre insan kaynaklarından tesis ve donanımına kadar bütün faktörler için daha yüksek kalite standartları gerektirir (Üstün ve Uslu, 2022:350). Sağlık turizmi türleri içinde ise medikal turizm için aynı kıyaslama geçerlidir. Medikal turizmin sunduğu avantajlardan içerdiği potansiyel risklerden korunarak faydalanmak için birçok farklı faktörde eş zamanlı ve entegre bir başarı düzeyi sağlanmalıdır.

2. Amaç ve Kapsam

Bu çalışmanın amacı sektörel paydaşlar perspektifinden Alanya'nın medikal turizm destinasyonu bileşenlerini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, sektöre ilişkin verilerin bulanık olduğu medikal turizm konusunda, destinasyon bileşenlerinin mevcut durumu, potansiyeli, üstünlük ve zayıflıkları tespit edilerek öneriler sunulacaktır.

3. Literatür Taraması

Sağlık turizmini en yalın haliyle “bireyin zihin ve beden sağlığının korunması, geliştirilmesi ya da eski haline getirilmesi amacıyla kendi yerel çevresinin dışına yaptığı organize seyahat” (Carrera ve Bridges, 2006:450) olarak tanımlamak mümkündür. Öte yandan sağlık turizmi kavramı literatürde yaygın bir şekilde içine her şeyin dahil edildiği şemsiye kavram (Henderson, 2003:113) olarak kullanılmaktadır. "Rahatlama egzersizi, masaj, kozmetik cerrahi ve hatta ölüm turizmine (Connell, 2013:2), engelli turizminden çocuk ve yaşlı turizmine kadar bütün turizm uygulamaları sağlık turizmi şemsiyesi altında ele alınabilmektedir. Benzer tartışmalar medikal turizm kavramı için de geçerlidir. Medikal turizm “tıbbi müdahale yoluyla bireyin sağlığının iyileştirilmesi ya da restorasyonu için kişinin kendi doğal sağlık yetki alanının dışına organize bir şekilde seyahat etmesidir” (Carrera ve Bridges, 2006:450).

Sağlık turizmi türleri içinde medikal turizmi diğerlerinden ayıran nokta turistlerin seyahat motivasyonu ile açıklanabilir. Pazarlama yönlü bir bakış açısı ile medikal turizm “insanların tatil yaparken aynı zamanda tıbbi, diş ve cerrahi bakım almak için deniz aşırı ülkelere seyahatini kapsayan endüstri haline gelmiş bir niş pazar” (Connell, 2006:99) olarak tanımlanmaktadır.

Sağlık turizmi ve onun şemsiyesi altındaki medikal turizmin kavramsallaştırmasına dönük tartışmalar etik, hukuk, sosyal, vergilendirme vb. birçok açıdan kritik öneme sahiptir. Bu araştırma kapsamında araştırmanın amacına uygun olarak pazarlama yönlü kavramsallaştırma çabalarına odaklanılmıştır.

Sağlık turizmi türleri içinde tıbbi hizmetlerin en yoğun olduğu tür medikal turizmdir (Debata, Sree, Patnaik ve Mahapatra, 2013). Dolayısıyla medikal turizmde en önemli hizmet sunucusu hekim, hizmetin sunulduğu tesis olarak da hastaneler (ikinci-üçüncü basamak sağlık kuruluşları) ön plana çıkmaktadır. Cerrahi ve tıbbi işlemler medikal turizmin tıbbi boyutunu, dinlenme ve boş zaman aktiviteleri ise turistik boyutunu oluşturur (Gümüş ve Büyük, 2008:435). İnsanları bir sağlık hizmetini başka bir ülkeden almaya sevk eden çekici ve itici faktörler bulunmaktadır (Fetscherin ve Stephano, 2016:540). Tüketici yönlü bakış açısıyla yani sağlık turistlerinin beklentileri açısından % 68 ile hekim kalitesi ve % 62 ile sağlık işletmesinin standartları en etkin belirleyicilerdir (Debata vd., 2013:719).

Ulaşım ve iletişim olanaklarının artması gibi küreselleşmenin genel sonuçlarının sağlık turizminin gelişiminde de etkisi vardır (Ağazade ve Ergün, 2022:1; Tengilimoğlu, 2021). Nüfus yaşlanması, yaşam tarzı değişiklikleri (Garcia-Altes, 2005:265), sağlık ve sigorta sistemlerinin özellikleri (Yiğit, 2016:116) gibi sağlık turizminin gelişimini etkileyen daha doğrudan faktörler de bulunmaktadır. Medikal turizm birçok ülke tarafından teşvik edilmektedir. Türkiye de medikal turizm destinasyonu olmak isteyen ve sektörün kamu tarafından teşvik edildiği (Tengilimoğlu, 2021:6-8) ülkeler arasındadır.

Medikal turizm ülkeler ve işletmeler tarafından stratejik bir endüstri olarak görülmektedir (Connell, 2006:99). Böyle görülmesinin nedeni sağlık turizminin sağladığı faydalardır. Tıp endüstrisine yatırım yapmak, gayri safi yurtiçi hasılayı artırmanın, hizmetleri iyileştirmenin, döviz yaratmanın, daha elverişli bir ticaret dengesi yaratmanın ve turizmi canlandırmanın yollarından biridir. Sağlık profesyonellerinin beyin göçünü engellemek ve uluslararası iyi niyet satın almak ise önemli soyut faydalar arasındadır (Ramírez de Arellano, 2007:195). Medikal turizm gelirlerinin yükselmeye devam eden hacmi ülkeleri ve işletmeleri bu gelirden daha yüksek bir pay almak için arayışlara itmektedir. Tercih edilen bir medikal turizm destinasyonu olmak için ihtiyaç duyulan bilgiler oldukça bulanıktır. Bilgilerdeki bulanıklık ortak bir tanımda uzlaşa sağlanmaması, resmi veri üretimindeki aksaklıklar, yasal sorunlar ve muhtemelen en önemlisi de bazı işletme ve destinasyonların spekülasyon amaçlı manipülasyonlardan kaynaklanmaktadır (Connell, 2013:5). Öte yandan bir lokasyonun medikal turizm destinasyonu olarak tüketiciler yönünden çekiciliğini etkileyen faktörlere ilişkin literatürde önemli bilgiler bulunmaktadır. Ülkenin bir turizm destinasyonu olarak genel çekiciliği (Moghimehfar & Nasr-Esfahani, 2011:1432), hukuk sistemi (Carrera ve Bridges, 2006:451) düşük maliyetler, kültürel yakınlık, ünlü doktorlar (DeMicco, 2017:23) gibi onlarca faktör medikal turizm destinasyonu konusunda etkilidir. Bu faktörleri birbiriyle ilişkileri ve ağırlıklarını da kapsayacak şekilde bir araya getirerek Medikal Turizm Endeksi oluşturulmuştur. Medikal Turizm Endeksi dört boyut altında toplanan 34 göstergeden oluşmaktadır. Bu dört boyut genel ülke ortamı; sağlık hizmetleri maliyetleri, turizm çekiciliği ile tıbbi tesis ve hizmetlerin kalitesidir. (Fetscherin ve Stephano, 2016:540). Anketlerle elde edilen nicel verilere dayanarak ölçüm yapan bu endeksin dayandığı kavramsal çerçeve ile ortaya konan medikal turizm bileşenleri, bu çalışmanın temalarını oluşturmaktadır. Medikal turizm sektöründe nicel veri elde etmenin zorlukları, mevcut nicel verilerin bulanıklığı ve çalışmanın amacına uygunluğu gibi nedenlerle nitel bir yaklaşım tercih edilmesi bu çalışmanın farkını oluşturmaktadır.

Medikal turizmin işletme, ülkeler ve tüketiciler tarafından önemli görülmesi onun tüm boyutlarıyla daha iyi anlaşılmasına ihtiyaç doğurmaktadır. Medikal turizm talebini anlamak, talep miktarını arttırmak ve talebi kendi destinasyonuna çekmek için çekme faktörlerinin anlaşılması gerekmektedir. Medikal turizm çok boyutlu olması birden çok göstergenin bir araya getirilerek bir endeks oluşturma arayışına neden olmuştur. Fetscherin ve Stephano (2016) bu amaçla medikal turizm endeksini geliştirmişlerdir. Buna göre bir ülkeyi cazip bir medikal turizm destinasyonu yapan otuz dört değişkenin oluşturduğu dört ana boyut bulunmaktadır. Bunlar; ev sahibi ülkenin genel ortamı, turizm destinasyonu, medikal turizm maliyetleri, tesis ve hizmetler şeklinde sıralanmaktadır (Fetscherin ve Stephano, 2016).

Tablo 1: Bir Ülkeyi Cazip Bir Medikal Turizm Destinasyonu Yapan Faktörler

Faktör 1: Ülke Ortamı	Faktör 2: Turizm Destinasyonu	Faktör 3: Medikal Turizm Maliyetleri	Faktör 4: Tesis ve Hizmetler
İstikrarlı döviz kuru	Popüler turistik yer	Düşük tedavi maliyeti	Doktor eğitimi Doktor uzmanlığı
Düşük yolsuzluk	Egzotik turistik yer	Daha düşük sağlık hizmeti maliyetleri	Yüksek sağlık hizmeti kalite göstergeleri Doktorların itibarı
Kültürel benzerlik	Hava koşulları	Düşük konaklama maliyeti	Yüksek kalite standartları Yüksek bakım kalitesi
Genel olarak olumlu ülke imajı	Ülkenin bir turizm destinasyonu olarak çekiciliği	Seyahat için düşük maliyetler	Son teknoloji tıbbi ekipman Tedavi ve malzemelerde kalite
Dil benzerliği	Birçok kültürel ve doğal cazibe merkezi	Uçak biletlerinin uygun fiyatlı olması	Tıbbi tesisin akreditasyonu Hastanenin/tesisinin itibarı
Ülkeye seyahat etmek güvenli			Ülke tıbbi itibarı Uluslararası sertifikalı doktorlar Uluslararası sertifikalı personel
İstikrarlı ekonomi			Uluslararası eğitilmiş doktorlar Personel ve doktorların güler yüzlülüğü Doktorların aile tavsiyesi Hastane/tesis için aile/arkadaş tavsiyesi

Kaynak: Fetscherin, M., & Stephano, R.-M. (2016). The medical tourism index: Scale development and validation. *Tourism Management*, 52, 539-556.

4. Yöntem ve Veri Seti

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemleriyle, olgubilim desenine uygun olarak yürütülmüş, çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu; Alanya'da medikal turizm alanında görev yapan 11 yöneticiden oluşmaktadır. Araştırmada birincil veri setini oluşturmak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin analizi, araştırmada geçerlik ve güvenilirlik, araştırmanın varsayımları ve sınırlılıkları ilgili daha ayrıntılı bilgiler bu bölümde verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma Alanya'nın medikal turizm endeksini paydaşların bakış açısıyla değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Konunun derinlemesine incelenmesine olanak sağladığı için nitel yaklaşım tercih edilmiştir. Alanya'da faaliyet gösteren sağlık turizmi kurumlarındaki yöneticilerin paydaşları temsil edeceği düşünülmüştür. Birincil verileri elde etmek amacıyla nitel yöntemlerden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir.

Literatür taraması sonucunda Baltacı'nın (Baltacı, 2019:379) ifade ettiği betimsel analiz sürecine uygun olarak ilk aşamada betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulmuş, ikinci aşamada tematik çerçeveye göre veriler işlenmiş, ayrıca daha sonra sonuçlar yazılırken kullanılacak doğrudan alıntılar ve güçlü örnekler seçilmiş, üçüncü aşamada doğrudan alıntılarla desteklenerek bulgular tanımlanmış ve son aşamada bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması yapılmıştır.

4.2. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, Alanya'nın medikal turizm endeksi göstergelerine uygunluğu paydaşların görüşlerine göre derinlemesine incelemek amaçlanmıştır. Olgubilim araştırmalarında bir durum veya olayın tüm boyutları olduğu gibi derinlemesine incelenmesi amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Nitel araştırmada farklı örnekleme biçimleri bulunsa da genellikle inceledikleri olguyu en iyi yansıtan dolayısıyla araştırma probleminin çözümüne en iyi katkıyı sunacak örneklerle ulaşılmaya çalışılır (Baltacı, 2018:234).

Bu araştırmada Alanya'nın medikal turizm endeksi ortaya çıkarılmak istenmiştir. Anketlerle elde edilen verileri nicel yöntemlerle analiz etmek üzere geliştirilen endeksin dayandığı kavramsal çerçevedeki temalarla ilgili paydaş görüşlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Olgu bilim deseni bir fenomene ilişkin görüşlerin tüm boyutları olduğu şekliyle derinlemesine incelenmesi için en uygun araştırma desendir.

4.3. Çalışma Grubu

Nitel araştırma sürecinde, oldukça karışık bir veri çeşitliliği içinde araştırmacının, incelenen olguyu açıklamasında en çok yardımcı olacak, bu olgunun anlaşılmasına yönelik zengin bilgiler sunabilecek nitelikteki kaynakları seçmesi gerekir (Baltacı, 2018:266; Hennink, Kaiser ve Weber, 2019). Bu çalışmada incelenen olgu hakkındaki görüşleri incelenecek olan kişileri belirlemek üzere amaçlı örneklem seçim yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Ölçüt örnekleme, 'önceden belirlenmiş bazı önem ölçütlerini karşılayan tüm vakaların' gözden geçirilmesini ve incelenmesini içerir (Quinn Patton, 2002:238). Dolayısıyla katılımcı sayısının ne zaman yeterli olduğuna görüşmeler sırasında veri doygunluğuna ulaşılan noktada araştırmacının karar vermesi gerektiği (Gill, 2020:580; Tracy, 2019) belirtilmektedir.

Paydaş görüşlerinin incelendiği bu araştırmada sahada birincil verilere en yakın kişiler olduğu düşünülerek medikal turizm faaliyeti yürüten kurumların yöneticileri ile görüşülmek istenmiştir. Dolayısıyla katılımcılar için aranan ilk ölçüt Alanya'da medikal turizm faaliyeti gösteren kurumlarda yönetici olarak aktif çalışan olmaktır. Gönüllü katılım bu tarz çalışmaların olmazsa olmaz şartlarından biri olduğu için katılımcılarda aranan diğer bir ölçüttür. Araştırma amacı doğrultusunda öncelikle Alanya'daki potansiyel katılımcıların listesi çıkarılmıştır. Bu amaçla medikal turizm ile ilgili kurum ve kuruluşların internet siteleriyle basılı yayınları incelenmiştir. Araştırmalar sonucunda konuyla ilgili zengin bilgi ve tecrübeye sahip olduğu düşünülen 21 kurum yöneticisi tespit edilmiştir. Medikal turizmin farklı türlerini de kapsamak amacıyla kurumların farklı türlerde olmasına dikkat edilmiştir. Listesi çıkarılan potansiyel katılımcılara öncelikle telefonla, telefon ile ulaşılamayanlara e-posta yoluyla irtibat kuruldu. Telefon ve e-posta iletişimleri bizzat araştırmacı tarafından yürütüldü. Öncelikle araştırmacı kendisini ve araştırma konusunu özlüce tanıttı. Daha sonra kabul etmesi durumunda bir görüşme yapmak istediğini, görüşmenin konusu, tahmini süresi gibi bilgiler verilerek randevu istendi. Katılımcıların tamamı kurumların üst düzey yöneticilerinden oluşmaktadır. Kurum türüne göre hastane baş hekimi, otel müdürü gibi yönetici ünvanları değişebilmektedir. Kurumların tamamı fiilen medikal turizm faaliyeti yürüten hastane, dış kliniği, sağlık kuruluşu veya medikal turizm konusunda faaliyet gösteren seyahat acentesi, otel ve bir tanesi de medikal turizm araştırma kurumudur. Tespit edilen yirmi bir yöneticiden on sekiziyle iletişim sağlanmış ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden yedi tanesi sağlık turizminin bazı alanlarıyla ilgili olmakla birlikte medikal turizmle ilgili olmadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 2: Katılımcılara Ait Ayrıntılı Bilgiler

Rumuz	Cinsiyet	Yaş	Eğilim Durumu	İşletmenin Faaliyet Alanı	İşletme/ Kurum Yaşı
K1	Kadın	40-49	Doktora	Sağlık kuruluşu	4
K2	Kadın	40-49	Doktora	Sağlık kuruluşu	10
K3	Erkek	50+	Yüksek lisans	Sağlık kuruluşu	18
K4	Erkek	50+	Yüksek lisans	Sağlık kuruluşu	20
K5	Erkek	40-49	Doktora	Seyahat acentesi	7
K6	Erkek	40-49	Yüksek lisans	Sağlık kuruluşu	30
K7	Erkek	30-39	Doktora	Sağlık kuruluşu, klinik	7
K8	Kadın	35-40	Yüksek lisans	Kamus hastanesi	10
K9	Erkek	50-55	Doktora	Sağlık Turizmi Araştırma Kurumu	7
K10	Erkek	40-49	Yüksek lisans	Diş kliniği	8
K11	Erkek	50-55	Yüksek lisans	Diş kliniği	5

4.4. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmanın birincil verileri önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kılavuzluğunda yapılan görüşmelerle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda 7'si katılımcı ile ilgili demografik bilgiler, 3 tanesi kurumla ilgili ve 23 tanesi de katılımcının medikal turizm ile ilgili görüşlerini derinlemesine öğrenmek üzere hazırlanmış sorular bulunmaktadır. Yirmi üç tane açık uçlu soru yapılan literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Bilimsel ve etik ilkelere uygun olarak görüşme formunda sorulara geçmeden önce araştırmacı araştırma konusu ve süresi gibi bilgiler verilerek görüşme için ve görüşmenin ses kaydı için katılımcının açık rızası istenmiştir. Ön izin alınarak gidilen randevularda görüşme ve ses kaydı için katılımcıların tamamı açık rızasını beyan etmiştir. Hazırlanan görüşme formu, bu çalışma yüksek lisans tezi kapsamında yapıldığı için tez danışmanı iki öğretim üyesi tarafından incelenerek bazı düzeltmeler yapılmıştır. Görüşmeler katılımcıların görev yaptığı kurumlarda yüz yüze gerçekleştirilmiş, her biri ortalama 30 ila 60 dakika arasında sürmüştür.

4.5. Verilerin Analizi

Yapılan görüşmelerle elde edilen verilere betimsel analiz uygulanmıştır. Verilerin sınıflandırılması için Fetscherin ve Stephano (2016) tarafından geliştirilen Medikal Turizm Endeksi'ni oluşturan temalar kullanılmıştır. Görüşmecilerinden elde edilen veriler içerisinde temaların dışında kalan fakat araştırma konuyla ilgili önemli bulguları raporlamak üzere Alanya ve Sağlık Turizmi konusunda genel değerlendirmeler başlıklı bir tema araştırmacılar tarafından eklenmiştir. Araştırma süresince 18 görüşme gerçekleştirilmiş, görüşmelerin ses kayıtları herhangi bir elemeye maruz bırakılmadan olduğu gibi MS Word programı ile çözümlenmiş, ortaya çıkan transkriptler satır satır okunarak belirlenen tema çerçevesinde kodlanmıştır. Bu aşamada görüşmelerden 7 tanesi medikal turizm alanında faaliyet göstermek kriterini yeterince taşımadığına karar verilerek analiz dışı bırakılmıştır. Verilerin yorumlama sürecinde tümevarımsal betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Gerekli görülen yerlerde temanın geçerliliğini kanıtlayacak Somut, çarpıcı ve inandırıcı doğrudan alıntı örnekleri sunulmuştur (Braun ve Clarke, 2019:890).

4.6. Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırmada ortaya konan bulguların geçerlilik düzeyini artırmak için her aşamada bilimsel ve etik ilkelere dikkat edilmiştir. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma Etiği Kurulunun 11.04.2022-61813 yazısı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Öncelikle çalışma grubu oluşturulurken paydaş grupları içinden bilgi derinliği en yüksek farklı alanlardaki paydaş temsilcileri amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Randevuların alınması,

görüşmelerin yapılması, ses kayıtlarının alınması, ses kayıtlarının çözülmesi bizzat araştırmacı tarafından yapılmıştır. Hataların önüne geçmek amacıyla ses kayıtları ile metin dosyaları çapraz kontrolden geçirilmiştir. Araştırmacının yanlı olabileceği olasılığı bütünüyle yadsınamamaktadır. Bu çalışmaya kaynak teşkil eden ilk araştırma bir yüksek lisans tezi olduğu için iki danışman öğretim üyesinin sürekli gözetimi altında yürütülmüştür.

4.7. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Bu araştırma sürecinde veya bu araştırmanın dayandığı yüksek lisans tez çalışması sürecinde hiçbir finansal destek kullanılmamıştır. Bu çalışma araştırmacılardan Ümit Kuzkaya'nın kişisel imkanlarıyla yürütülmüştür. Zaman ve bütçe olanakları doğrultusunda tanımlanan kriterlere uyan 11 görüşme yapılmıştır. Metodolojik açıdan bu sayının yeterli olacağı düşünülmektedir. Katılımcılara gizlilik konusunda güvence verildiği, görüşme sırasında herhangi bir yönlendirme yapılmadığı ve açık rızalarının alındığı için gerçek görüşlerini beyan ettikleri varsayılmaktadır.

5. Bulgular

Verilerin analizi sonucu; 1. Medikal Turizm açısından ülke ortamına ilişkin değerlendirmeler, 2. Turizm Destinasyonuna İlişkin Değerlendirmeler, 3. Medikal Turizm Maliyetlerine İlişkin Değerlendirmeler, 4. Tesis ve Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeler, 5. Alanya ve sağlık turizmi konusunda diğer değerlendirmeler olmak üzere beş ana tema ortaya çıkmıştır.

5.1. Ülke Ortamına İlişkin Değerlendirmeler

Katılımcılarla yapılan görüşme verilerinin betimsel analizi sonucunda genel olarak katılımcıların ülke ortamına ilişkin değerlendirmelerinin olumlu olduğu, ülke ortamının medikal turizm destinasyonu olma konusunda çekiciliği artıracak nitelikte buldukları tespit edilmiştir. Ülke ortamına ilişkin göstergelerden biri de dil benzerliğidir. Alanya'nın hedef pazarları Orta Doğu ülkeleri, Rusya, İngiltere, İskandinav ülkeleri gibi çok farklı dillerin konuşulduğu geniş bir coğrafyadır. Hedef pazarın dil konusunda bu kadar heterojen yapıda olması dil benzerliği engelinin yabancı dil yeteneği ile aşılmasını gerektirmektedir. Yabancı dil yeteneği konusunda katılımcıların neredeyse tamamı doktorların ve diğer sağlık personelinin yeterli düzeyde olduğu görüşündedir. Katılımcıların bir kısmı (4) doktorların yabancı dil seviyesinin yeterli olduğunu, buna karşın diğer sağlık personelinin yabancı dil seviyesinin yeterli düzeyde olmadığını; katılımcıların çok azı ise (2 Kişi) doktorların yabancı dil seviyesinin de yetersiz olduğunu beyan etmiştir.

5.2. Turizm Destinasyonuna İlişkin Değerlendirmeler

Görüşmeler sonunda elde edilen veri setinin analiz edilmesi sonucunda katılımcıların tamamının Alanya'nın popüler bir turizm destinasyonu olduğunu vurguladığı tespit edilmiştir. Katılımcılar Alanya'nın bir turizm destinasyonu olarak popülerliğine, çekiciliğine, coğrafi ve tarihi kaynaklarına atıf yapmıştır.

Katılımcı-5 bir yandan Alanya'nın turizm destinasyonu olarak ne kadar olumlu koşullara sahip olduğunu diğer yandan da bu olumlu koşullardan yeterince yararlanılmadığını nedeniyle birlikte şu şekilde ifade etmiştir:

“Bunun yanında turizm potansiyeli yerleşik yabancı sayısının fazla olması ulaşımın kolay olması açısından Alanya sağlık turizmi açısından çok iyi lokasyondandır. Sağlık turizmi anlamında Alanya'da bir birliktelik maalesef yok, Alanya iki havaalanının arasında bulunması, ulaşımın kolay olması, turizm tesislerinin sayısının fazla olması, turizm mevsim süreçlerinin uzun olması... Bu anlamda sağlık turizminin etkileri olabilecektir, ancak bir birliktelik olması durumunda başarı sağlanabilecektir.”

5.3. Medikal Turizm Maliyetlerine İlişkin Değerlendirmeler

Katılımcılarla yapılan görüşme kayıtlarının analiz edilmesi sonucunda katılımcıların Alanya'nın medikal turizm maliyetlerinin düşük olduğunu beyan ettikleri tespit edilmiştir. Alanya'da hem tedavi maliyetlerinin hem de seyahat-konaklama gibi diğer maliyetlerin rakip pazarlara kıyasla düşük olduğu katılımcılar tarafından beyan edilmektedir.

Katılımcı-3 bu konuda farklı düşünmektedir. Katılımcı-3 Alanya'yı sağlık turizmi maliyet üstünlüğü konusunda zayıf görerek "büyük şehirler ve şehir merkezleri maliyet yönünden daha rekabetçi olabiliyor" şeklinde sözlerini sürdürmüştür.

5.4. Tesis ve Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeler

Görüşme verilerinin analizi sonucunda katılımcıların Alanya'daki tesis ve hizmetlere ilişkin değerlendirmelerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Tesis ve hizmetlere ilişkin en dikkat çekici bulgu hekim kalitesinin çok yüksek olduğu yönündedir.

Katılımcıların çoğu Alanya'daki medikal turizm tesislerinin son teknoloji tıbbi ekipmana sahip olduğunu beyan etmektedir. Tesis ve hizmetlerin JCI, ISQUA gibi sağlık turizm sertifikalarına sahipliği konusundaki cevaplar analiz edildiğinde, Alanya'daki tesislerin genelde sertifikasının olmadığı tespit edilmiştir. Bu olumsuz bulguya karşın görüşme yapılan yöneticilerde sertifikasyon konusunda önemli bir farkındalık olduğu gözlenmiştir. Tüm yöneticiler sertifikasyonun çok önemli olduğunu, bazıları da sertifikasyon sürecini başlattıklarını ifade etmiştir.

Tesis ve hizmetlere ilişkin en önemli eleştirinin ileri düzey medikal tedaviler konusunda yapıldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların beşi Alanya'da medikal turizm işletmelerinin saç ekimi, implant gibi medikal işlemlere yoğunlaştığını, ileri düzey tıbbi işlemler konusunda ise altyapının yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Katılımcı-5 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Türkiye'ye kıyasladığımızda Alanya'nın da kendine has turizm özellikleri açısından değerlendirildiğinde maalesef yeterli düzeyde değildir, özellikle kanser organ transplantasyonları ve radikal cerrahi açısından yeterli seviyede değildir."

5.5. Alanya ve Medikal Turizm konusunda diğer değerlendirmeler

Dört tanesi doktor, yedi tanesi de yüksek lisans mezunu olan katılımcıların tamamının medikal turizm konusunda oldukça donanımlı olduğu gözlenmiştir. Görüşme verileri analiz edildiğinde katılımcıların tamamının medikal turizmi gelir yaratıcı etkisi ve diğer sektörleri canlandırması açısından çok önemli bulduğu tespit edilmiştir. Katılımcı-5 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"(Medikal turizme yönelik) bir talep bulunmaktadır. Bu da sektörel bazda ulaşım, turizm transfer anlamında sekonder kazançların sağlanabileceği bir konumdadır."

Bazı katılımcılar medikal turizm sayesinde turizm sektörünün mevsimsellikten kurtulacağını ve on iki ay boyunca sektörün canlılığını koruyabileceğini ifade etmiştir.

Katılımcı-2 boş geçen sezon dışı dönemlerin medikal turizm ile değerlendirilebileceğine işaret ederek "turizm faaliyetlerinin yılın 12 ayına yayılabileceğini" ifade etmiştir.

Katılımcıların tamamının Alanya'nın medikal turizm potansiyelinin çok yüksek olduğunu fakat bunun yeteri kadar değerlendirilmediğini düşündüğü tespit edilmiştir. Katılımcı-4 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bizim ülkemiz açısından düşünüldüğünde çok ciddi gelir getirebilecek bir sektör. Alanya'nın medikal turizmde potansiyeli çok iyi ancak şimdiye kadar hep turistin sağlığı şeklinde olmuş.”

Alanya'daki yerleşik yabancılar hem kendileri hem de referans çevreleri itibariyle önemli bir avantaj olarak değerlendirilmektedir.

Alanya'nın medikal turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilememesinin nedenleri olarak birkaç farklı görüş beyan edildiği tespit edilmiştir.

1. On bir katılımcıdan üç tanesi reklam ve tanıtım çalışmalarının yetersiz olduğunu söylemiştir.

2. Katılımcılardan bir kısmı medikal turizm konusunda mevzuat ve denetleme eksikliği yaşandığına dikkat çekmiştir.

Katılımcı-8 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sağlık turizmi Alanya'da yeni başladı, bir İstanbul ve Ankara gibi değil ama bulunduğu lokasyon gereği çok gelişebilir. Havaalanlarına yakın olması, doğası ve deniz güneşli gün sayısının fazla olması bu konuda etkili, ancak Alanya'da kurumları destekleyecek ya da yol gösterecek aracı kurumların yol gösterici olmadığını düşünüyorum, daha bireysel çabalar var potansiyelin tam anlamıyla kullanılmıyor.”

Alanya'da medikal turizmin geleceği konusunda medikal turizm yöneticilerinin ikisi hariç tamamının olumlu görüş beyan ettiği tespit edilmiştir. Olumsuz görüş beyan eden Katılımcı-7 bunu tam teşekküllü hastane eksikliğine, Katılımcı-6 ise medikal turizmin yapısal sorunlarına bağlamıştır.

Medikal turistlerin Alanya'da kalış süresinin yedi ila on beş gün arasında değiştiği, ortalama kalış süresinin 11 gün olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin analizi sonucunda elde edilen önemli bir bulgu ise medikal turizm maliyetlerinin sigorta kurumları tarafından karşılanmadığıdır. Sigorta kurumları tarafından yalnızca akut tedavi masrafları karşılanmaktadır. Yabancı ülkelerdeki bazı sigorta kurumlarının medikal turizm maliyetlerini karşılamaya dönük poliçeleri bulunmaktadır. Ancak bunların bir kısmı kapsam itibariyle çok yetersiz, bazı yabancı sigorta kurumlarının ise ülkeler arası anlaşmalarının yetersizliğinden dolayı Türkiye'ye gelen medikal turistlerin faturalarının ödenmediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla Alanya'da tedavi gören medikal turistlerin maliyetleri sigorta kurumları tarafından değil kendi imkanlarıyla karşılanmaktadır.

Katılımcı-3 sigorta konusunda entegrasyonu sağlayan ülkelerin rekabette avantajlı duruma geçtiğini de ekleyerek bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“En büyük engel diğer ülkelerin sigorta sistemlerine yapılacak olan entegrasyonlar. Aslında sigorta sistemleri güçlü olsa ve SGK ile entegrasyonu sağlanırsa ameliyatlar anlamında gelişme olabilecektir. Birçok ülke bu entegrasyonu sağladığı için bizden daha ilerideler.”

Tedavi ile birlikte tatil/dinlenme imkânı sunulmakta mıdır şeklindeki soruya katılımcıların ikisi hariç tamamının olumsuz cevap verdiği tespit edilmiştir.

Alanya'daki medikal turizm hizmetlerinde estetik, saç ekimi ve diş-implant tedavilerinin yoğunluk gösterdiği tespit edilmiştir. Katılımcılardan bir kısmı tüp bebek, kalp damar tedavileri ve bazı cerrahi tedavilerin yapıldığını ifade etmiştir.

En çok hangi ülkelerden medikal turist geldiğine ilişkin cevaplar analiz edildiğinde İngiltere, Rusya ve İskandinav ülkelerinin başı çektiği tespit edilmiştir. Almanya ve Orta Doğu ülkelerinden gelenler ikinci sırada yer almaktadır. Türk devletleri içinden en çok medikal turist Kazakistan'dan geldiği elde edilen tespitler arasındadır.

Yapılan analizlerden sonra katılımcılardan bazılarının Alanya'nın medikal turizmi konusunda en önemli sorun olarak simsar veya hanut olarak ifade ettikleri kayıt dışı çalışan komisyoncuları gördükleri tespit edilmiştir. Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 6 ve Katılımcı 10 simsarların sağlıklı bir rekabet ortamını engellediğini ifade etmiştir. Hatta Katılımcı-2 hanutçuluğun kayıt dışı bir piyasa olduğunu, medikal turizme ilişkin sağlıklı verilere ulaşmayı engellediğine de işaret ederek bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Özellikle dış tedavileri çok güçlü ancak en büyük tehlike hanutçuluk, bunun kaydı yok kaydı olmadığı için bu yönde maalesef Alanya'da bir veri havuzu oluşmuyor. Bunun yanında bu hanutçuluk sisteminden dolayı kayıt dışı ekonomik faaliyetler yapılıyor. Bu da Alanya'da sağlık turizminin gelişmesinde bir engel olarak görüyorum.”

Katılımcı-1 ise hanutçuluğun dış sektöründe geldiği noktayı “merdiven altı bir sektör” benzetmesiyle çarpıcı bir şekilde ifade etmiştir.

Katılımcı-6 hanutçuların organ nakli tedavilerinin fiyatları konusunda etkili olduğunu, sonuç olarak piyasada fiyatlarla birlikte kalitenin de düştüğünü çok çarpıcı bir şekilde ifade etmiştir:

"Burada en çok sıkıntı çantacı dediğimiz hanutçuların piyasaya anlamsız müdahale etmesi, özellikle organ nakilleri konusunda bu simsarlar yönlendirmekte, sağlık turizmi doğru süreçlerle yapılırsa ve maliyetlerde düşüklüğü gidilmeden yapılırsa daha profesyonel ve kaliteli hizmet verebilir hale gelecektir. Örnek olarak bir organ nakil ameliyatı 60-70 bin dolar civarlarında iken bunun 15-20 bin dolar seviyelerinde yapıldığını görüyoruz, bu da kalitenin giderek düşmesi anlamına geliyor. Rekabet ortamının dengesiz olduğunu düşünüyorum kalite düşüyor."

6. Sonuç

Literatür taraması ve bu araştırma kapsamında yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonrasında ortaya çıkan bulgular birlikte değerlendirildiğinde Alanya'nın önemli bir turizm destinasyonu olduğu fakat bu potansiyelini medikal turizm endüstrisine yeterince yansıtmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bir lokasyonun medikal turizm destinasyonu olarak çekiciliğini etkileyen ev sahibi ülkenin genel ortamı, turizm destinasyonu, medikal turizm maliyetleri, tesis ve hizmetler şeklindeki dört ana boyutunun tamamına Alanya'nın potansiyel olarak sahip olduğu ama bu potansiyeli değerlendiremediği anlaşılmaktadır. Katılımcılar Alanya'nın potansiyeline uygun bir medikal turizm destinasyonu olmasına engel olan nedenleri şu şekilde belirtmişlerdir.

1. Denetim eksikliği
2. Komisyoncular
3. Kayıt dışılık
4. Eksik rekabet ortamı
5. İleri medikal operasyonlar için yetersiz altyapı
6. Turizm ve medikal süreçlerin koordinasyonsuzluğu

Belirtilen nedenlerden ilk dördü birbirini etkileyen bağlantılı konulardır. Mevzuat ve denetim eksikliğinin olduğu karlı bir piyasada kayıt dışı çalışan komisyoncular piyasadaki rekabet ortamını bozmakta, kalite ve fiyatların aşağı çekilmesine neden olmaktadır. Medikal turizmin kayıt dışı uygulamalarına literatürde atıflar bulunmaktadır. Kürtaj, tüp bebek, cinsiyet değiştirme operasyonları, kök hücre tedavileri ve kendi ülkelerinde yasadışı kabul edilen bazı uygulamalar medikal turizmi ortaya çıkaran faktörlerden biridir. Bazı medikal turizm destinasyonu ülkelerin bu faktörden faydalandığını

ilişkin literatürde kayıtlar bulunmaktadır (DeMicco, 2017:22). Alanya için bahsedilen kayıt dışılık ise bunlardan farklı olarak düzenleme ve denetleme eksiklerinden kaynaklanan mali kayıt dışılık örnekleridir. Bu tür faaliyetlerin vergi kaybından başka piyasadaki rekabet ortamını bozarak kalite ve fiyat düzeylerini düşürdüğü bilinmektedir. Kalite düzeyi medikal turizm destinasyon bileşenlerinden “Tesis ve Hizmetler” boyutunu oluşturan kodlardandır (Fetscherin ve Stephano, 2016:547). En önemli bileşenle ilgili müşteri değerinin düşürülmesi işletmeler ve ülke açısından çok sakıncalıdır.

Tüketicilere düşük maliyetle hizmet sunabilmek medikal turizm destinasyonu bileşenlerinden biridir. Satış fiyatlarını düşürerek maliyet üstünlüğü sağlamak kâr marjını da düşürdüğü için sürdürülebilir değildir. Bu yolu seçen işletmeler kısa vadede bir kar elde etseler bile hem kendi karlılıklarını hem de sektör karlılığını önemli ölçüde düşürürler. Düşük fiyatların kalitesiz hizmetten kaynaklandığı algısı en önemli tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır.

İleri medikal operasyonların yapılabilmesi için önemli kamu yatırımları Alanya’da mevcuttur. Ancak katılımcılar mevcut kamu yatırımlarının yetersiz olduğunu, onkolojik ve cerrahi tedaviler gibi önemli medikal hizmetlerin yapılamadığını belirtmektedir. Özel sektör yatırımları ise ileri medikal tedavilerden ziyade estetik, saç ekimi, diş ve implant tedavileri gibi daha az yatırımla yürütülebilecek alanlara yönelmektedir. Özel sektörün bu davranışında yukarıda ifade edilen eksik rekabet ortamının etkili olduğu düşünülmektedir.

İleri medikal operasyonlar yerine saç ekimi, diş-implant, estetik, kozmetik cerrahi gibi alanlarda öne çıkmak bazı katılımcılar tarafından bir sorun olarak algılanmaktadır. Medikal turizm kendi içinde birçok türe ayrılmaktadır ve her bir türün tüketicilere sunduğu farklı hizmetler bulunmaktadır. Farklı bir ifadeyle, medikal turistlere sunulan farklı medikal ürün ve hizmetler bulunmaktadır. Ürün sepetinin çeşitlendirilmesi arzu edilir bir durumdur, ama kaynak verimliliği açısından düşünüldüğünde tüm ürün gruplarında aynı anda rekabet üstünlüğü sağlamak verimli olmayabilir. Saç ekimi, dental implant, estetik ve kozmetik cerrahi alanlarında Alanya’nın tercih edilen bir medikal turizm destinasyonu olduğu anlaşılmaktadır. Farklı alanlardaki yatırımlar dışlanmamakla birlikte, öncelikle halihazırda rekabet üstünlüğüne sahip ürün ve hizmet kalemlerinde tespit edilen sorunların çözülmesi daha karlı ve uygulanabilir görülmektedir. Ayrıca bu sorunların çözümü yeni yatırımlar için de daha uygun bir rekabet ortamı hazırlayacaktır.

Alanya’da medikal turizm uygulamalarının medikal ve turizm ayaklarının birbirinden bağımsız faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Medikal turizmin gelişmesi kabaca bir ifadeyle ya bir medikal kurumun ürün-hizmet sepetine barınma, konsiyerj hizmetleri, seyahat gibi turizm hizmetlerini eklemesiyle; veya bir turizm işletmesinin ürün-hizmet sepetine medikal hizmetleri eklemesi yoluyla mümkündür (DeMicco, 2017:41). Halihazırda medikal ve turizm hizmetleri bütünleşmiş bir paket olarak sunulmamaktadır. Bütünleşmiş hizmet konusunda en iyi örnek; aynı seyahat acentesinin hastane, otel ve seyahat randevularını birlikte aldığı uygulamalardır. Ürün-hizmet konusunda entegrasyon olmaması uygulamanın mutlak anlamda medikal turizm olmadığı anlamına gelmese de medikal turizm ürünlerinin pazarlama aşamalarının aksaması, müşteri değerinin kaybı, işletmeler için kar kaybı gibi kayıplara neden olacaktır. Bu sorun düzenleyici-denetleyici bir kurum tarafından çözülebileceği gibi daha uygun olanı bizzat işletmeler tarafından çözümlenmelidir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu anılan sorunlara rağmen Alanya’nın gözde bir medikal turizm destinasyonu olacağına inanmaktadır. Bununla birlikte mevcut sorunların çözülmesi durumunda potansiyelin daha iyi değerlendirileceğini beklemektedir. Katılımcılardan bir kısmı ise mevcut sorunların Alanya’daki medikal turizm kalitesini ve karlılık düzeyini düşürdüğünü, medikal turistlerin güveninin kaybedildiğini iddia ederek daha olumsuz bir gelecek beklemediklerini ifade etmiştir.

Sonuç olarak Alanya'nın bir medikal turizm destinasyonu olarak ülke ortamı, Turizm Destinasyonu, Medikal Turizm Maliyetleri ile Tesis ve Hizmetler temaları açısından hedef pazarlardaki tüketiciler tarafından tercih edilen bir destinasyon olduğu, değinilen sorunların çözülmesi durumunda turist sayısı ve özellikle birim karlılık bakımından daha yüksek performansa ulaşma potansiyelinin varlığı anlaşılmıştır. Medikal ve turizm işletmelerinin kamu kurumlarıyla iş birliği içinde entegre medikal turizm ürün ve hizmetleri geliştirmesi, kayıt dışı faaliyetlerin engellenmesi, sağlıklı rekabet ortamının oluşturulması için gerekli tedbirlerin alınması önerilmektedir.

Alanya'da uzun yıllardır medikal turizm alanında üst düzey yönetici olarak çalışan; hastane, dış kliniği, otel, seyahat acentesi gibi medikal turizmin farklı alanlarındaki katılımcılarla yapılan bu görüşmelerden elde edilen bulguların genellenebilir ve mutlak doğrular olduğu iddia edilemez. Bununla birlikte sektörle ilgili önemli işaretler verdiği düşünülmektedir. Genelde Türkiye, özelde Alanya için stratejik sektör olarak görülen medikal turizm için kamu ve özel sektörün birlikte kapsamlı düzenlemeler yapması kaçınılmazdır.

Çatışma Beyanı (Competing Interests)

Çalışmanın yazarı, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

The author declares that they have no competing interests.

Destek ve Teşekkür (Fundings and Acknowledgment)

Çalışma, kamusal, özel, ticari nitelikte ya da kâr amacı gütmeyen herhangi bir kurumdan destek alınmadan hazırlanmıştır.

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Etik Beyanı (Ethical Statement)

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Çalışma, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Rektörlüğü'nün 17.03.2022 tarih ve 17 sayılı kararı kapsamında ve 11.04.2022-61813 sayılı kararı ile etik olarak uygun görülmüştür.

It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. The study was deemed ethically appropriate within the decision of Alanya Alaaddin Keykubat University Rectorate dated 17.03.2022 and numbered 17 and with the decision numbered 11.04.2022-61813.

Araştırmacının Katkı Oranı (Author's Contributions)

Çalışmaya birinci yazar % 40, ikinci yazar % 30 ve üçüncü yazar % 30 oranında katkı sağlamışlardır.

The first author contributed 40%, the second author 30% and the third author 30% to the study.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Ağazade, S. (2020). İhracatın Çeşitlendirilmesi ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Geçiş Ekonomileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Avrasya Etüdüleri*, 57(1), 33-54.

Ağazade, S. ve Ergün, A. (2022). Health Tourism Revenues and Real Exchange Rate Relationship in Türkiye. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 1-18.

- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. *Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2).
- Carrera, P. M. ve Bridges, J. F. (2006). Globalization and healthcare: Understanding health and medical tourism. *Expert review of pharmacoeconomics & outcomes research*, 6(4), 447-454.
- Connell, J. (2006). Medical tourism: The newest of niches. *Tourism Recreation Research*, 31(1), 99-102.
- Connell, J. (2013). Contemporary medical tourism: Conceptualisation, culture and commodification. *Tourism management*, 34, 1-13.
- Debata, B. R., Sree, K., Patnaik, B. ve Mahapatra, S. S. (2013). Evaluating medical tourism enablers with interpretive structural modeling. *Benchmarking: An International Journal*, 20(6), 716-743.
- DeMicco, F. J. (2017). *Medical tourism and wellness: Hospitality bridging healthcare (H2H)*. CRC Press.
- Fetscherin, M. ve Stephano, R.-M. (2016). The medical tourism index: Scale development and validation. *Tourism Management*, 52, 539-556. doi:10.1016/j.tourman.2015.08.010
- Garcia-Altes, A. (2005). The development of health tourism services. *Annals of tourism research*, 32(1), 262-266.
- Gill, S. L. (2020). Qualitative sampling methods. *Journal of Human Lactation*, 36(4), 579-581.
- Gümüş, F. ve Büyük, Ö. (2008). Sağlık turizminde yeni açılımlar: Tıp turizmi. III. *Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*, 17-19.
- Henderson, J. C. (2003). Healthcare tourism in southeast Asia. *Tourism Review International*, 7(3-4), 111-121.
- Hennink, M. M., Kaiser, B. N. ve Weber, M. B. (2019). What influences saturation? Estimating sample sizes in focus group research. *Qualitative health research*, 29(10), 1483-1496.
- Özkan, M. E. (2019). Sağlık Turizmi Kapsamında Türkiye'nin Medikal Turizm Potansiyeline Yönelik Bir Değerlendirme. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 50-64.
- Öztürk, Ş. (2021). Türkiye'de Turizm Sektöründe İstihdam Sorunları. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 12(2), 1-38.
- Quinn Patton, M. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. London: Sage.
- Ramírez de Arellano, A. (2007). Patients without borders: The emergence of medical tourism. *International Journal of Health Services: Planning, Administration, Evaluation*, 37(1), 193-198.
- Şeker, A. (2020). Türkiye'de ihracat ve yatırım teşvikleri arasındaki ilişki: ARDL sınır testi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2311-2326.
- Tengilimoğlu, D. (2021). Sağlık turizmi ve devlet teşvikleri. *Journal of Life Economics*, 8(1), 1-10.
- Tracy, S. J. (2019). *Qualitative research methods: Collecting evidence, crafting analysis, communicating impact*. John Wiley & Sons.
- Üstün, U. ve Uslu, Y. D. (2022). Türkiye'nin Sağlık Turizminde Tercih Edilme Nedenleri Üzerine Bir Çalışma: Medikal Turizm Endeksi. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (33), 344-353. doi:10.31590/ejosat.1020647

Whittaker, A. (2008). Pleasure and pain: Medical travel in Asia. *Global Public Health*, 3(3), 271-290.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. Baskı). *Ankara: Seçkin Yayıncılık*, 188.

Yiğit, V. (2016). Kamu hastanelerinde medikal turizminin gelişimini etkileyen faktörler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 107-119.